

Program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih za leto 2025 (prijavni obrazec)

Naziv splošne knjižnice: Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem
Naslov (sedež): Na gradu 1, 2390 Ravne na Koroškem
Odgovorna oseba: Aljaž Verhovnik, direktor
Elektronska pošta za e-vročanje in korespondenco: aljaz.verhovnik@knjiznica-ravne.si
Mobilna telefonska številka (SMS potrditev za vročanje v navadni e-predal): xxx-xxx-xxx

1. Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu¹:

- v mreži zamejskih knjižnic:

Slovenska študijska knjižnica / Slowenische Studienbibliothek

Slovenska študijska knjižnica v Celovcu je edina javna knjižnica s slovenskim gradivom na avstrijskem Koroškem in največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji. Kot splošna knjižnica je vključena v slovensko knjižnično mrežo in povezana s slovenskim kooperativnim bibliografskim sistemom COBISS. Med njenimi izzivi je pravično zagotavljanje in izboljšanje možnosti dostopa do knjižničnih storitev in gradiva, razvijanje bralne kulture in spodbujanje bralne pismenosti med zamejci, saj je Slovenska študijska knjižnica stacionirana in centralizirana v Celovcu, njeni uporabniki (dvojezična prosvetna društva, dvojezični vrtci in šole) pa so razpršeni po celi Koroški.

Slovenska študijska knjižnica z gradivom oskrbuje več kot dvajset knjižnic slovenskih društev na dvojezičnem ozemlju Koroške v Avstriji. V zadnjih letih je svojo dejavnost močno razširila tudi s potujočo knjižnico, ki je med bralci zelo lepo sprejeta. Odprla je izposojevališči v Dobrli vasi in Železni Kapli. Obisk knjižnice se povečuje, k čemur vsekakor pripomoreta bližina gimnazije in trgovske šole, ki ju obiskujejo tudi otroci iz Slovenije. Vzpostavitev in delovanje potujoče knjižnice je še kako pomembno, saj zagotavlja dostop do knjižničnih storitev za vse enako, ne glede na oddaljenost od knjižnic. Primer dobre prakse želijo prenesti in razširiti še na druge vrtce in šole.

- dejavnost in storitve splošne knjižnice na obmejnem območju:

¹ Predstavite obseg in način izvajanja knjižnične dejavnosti oziroma storitev splošne knjižnice za Slovence v zamejstvu.

Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (Koroška osrednja knjižnica)

Današnja Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem (v nadaljevanju Koroška osrednja knjižnica) je bila leta 1949 ustanovljena kot Študijska knjižnica. Koroška osrednja knjižnica izvaja knjižnično dejavnost za prebivalce občin Ravne na Koroškem, Prevalje, Mežica in Črna na Koroškem ter posebne naloge osrednje območne knjižnice za tri splošne knjižnice koroškega območja: Knjižnico Ksaverja Meška Slovenj Gradec, Knjižnico Radlje ob Dravi in Knjižnico Dravograd. Prav tako je splošna knjižnica, ki izvaja dejavnost na obmejnem območju v Avstriji. Temeljne vrednote Koroške osrednje knjižnice so zadovoljevati potrebe širokega kroga uporabnikov, za vse starostne skupine in v vseh življenjskih obdobjih, ter skladno s finančnimi in prostorskimi zmogljivostmi stremeti k izboljšavam in posodabljanju programa dela. Dovzetni moramo biti za spremembe ter ustvarjati uporabnikom prijazno in kakovostno okolje.

Koroška osrednja knjižnica posebno pozornost namenja zamejcem, koroškim Slovencem oz. slovenski manjšini v Avstriji. Za potrebe uporabnikov s sredstvi Ministrstva za kulturo že vrsto let uspešno izvaja nakup knjižničnega gradiva za Slovensko študijsko knjižnico v Celovcu. Leta 1927 je Slovensko študijsko knjižnico ustanovila Slovenska krščansko-socialna zveza, danes imenovana Slovenska prosvetna zveza. Po vojni je knjižnico obnovila in v njej znova vzpostavila knjižnično dejavnost. S pomočjo Koroške osrednje knjižnice so jo postopoma obnavljali in obdelovali gradivo, da je lahko ponovno začela oskrbovati slovenska prosvetna društva s knjigami in gradivom, s t. i. potujočo knjižnico. Ko je bil leta 1973 v Sloveniji sprejet Zakon o obveznem izvodu, je ena od prejemnic postala tudi Slovenska študijska knjižnica. Gradivo je začelo hitro naraščati. Knjižnica je začela redno poslovati leta 1975, takrat so zaposlili prvo strokovno usposobljeno knjižničarko. Od leta 1990 je knjižnica vključena v avstrijsko zvezo splošnih knjižnic, od leta 1997 tudi v slovenski spletni bibliografski sistem in servis COBISS.

Slovenska študijska knjižnica se danes nahaja v prostorih Mladinskega doma v Celovcu, je druga največja knjižnica na avstrijskem Koroškem ter obenem največja knjižnica s slovenskim gradivom v Avstriji. Zaradi geografske bližine že vrsto let poteka zelo dobro sodelovanje med kulturnimi društvi tostran in onstran meje.

Koroška osrednja knjižnica z neposrednim raznovrstnim sodelovanjem pripomore k ohranjanju slovenskega jezika narodne manjšine v Avstriji, podpira kulturno-umetniško izražanje zamejcev v maternem jeziku, skrbi za kulturno povezovanje z matičnim narodom, širi slovensko besedo med Slovenci v zamejstvu,

spodbuja branje v slovenskem jeziku, informira in izobražuje v širšem kulturnem prostoru oz. zadovoljuje informacijske, izobraževalne ter kulturne potrebe okolja, skrbi za pretok informacij in znanja med Slovenijo in slovensko manjšino v Avstriji.

Knjižnici zgledno sodelujeta tudi na strokovnem področju. Ker je knjižnica v Celovcu vključena v slovensko knjižnično mrežo, je to še toliko bolj pomembno. Prav tako je knjižnica v Celovcu pomembna za dijake Zvezne gimnazije in zvezne realne gimnazije za Slovence v Celovcu ter Dvojezične zvezne trgovske akademije. Uporabniki imajo možnost brezplačne medknjižnične izposoje. Program delovanja in sodelovanja Koroške osrednje knjižnice in Slovenske študijske knjižnice je odraz potreb uporabnikov in strokovnih delavcev obeh knjižnic. S programi in projekti bralne kulture za vse uporabniške skupine želita knjižnici še naprej ustvarjati najboljše pogoje za krepitev knjižnične dejavnosti ter ohranitev slovenskega in narečnega jezika.

2. Dolgoročni cilji izvajanja programa knjižnične dejavnosti na obmejnem območju:
 - Širiti bralno kulturo in si prizadevati za zvišanje bralne pismenosti.
 - Na avstrijskem Koroškem omogočiti dostop do znanja in kulturni razvoj za vse starostne skupine in v vseh življenjskih obdobjih.
 - Omogočiti vpogled v sodobno slovensko knjižno produkcijo ter s slovenskimi prevodi kakovostnih avtorjev povečati dostop do slovenske knjižne produkcije.
 - Pomoč pri opismenjevanju v maternem jeziku (knjižna in književna vzgoja mladih, bralna značka, prireditve ...).
 - Ohranjati slovensko identiteto, s poudarkom na slovenskem jeziku in slovenski kulturi, ter omogočati učenje slovenskega knjižnega jezika in stik z narečjem.
 - Spodbujati pripovedovanje in ohranjati bero pripovedi, ki so bogata zakladnica slovenskega kulturnega izročila. Vsaka pripoved je pomembna, ker govori o obstoju in življenju naroda na tem območju.
 - Skrbeti za živost kulturnega izročila.
 - Seznanjati uporabnike s slikovitim folklornim in etnološkim gradivom, jih spodbujati k branju ter ozaveščati pozitivno vrednotenje narečja.
 - Skrb za pretok informacij in znanja med Slovenijo in slovensko manjšino v Avstriji.
 - Sodelovati pri izgradnji zbirk Slovenske študijske knjižnice.
 - Vzpostaviti boljši stik slovenske manjšine v sosednji državi Avstriji z matično državo.
 - Nuditi strokovno pomoč na vseh področjih dela.
 - Večati sodelovanje z vrtci, šolami in društvi.
-

3. Letni cilji in program izvajanja knjižnične dejavnosti na obmejnem območju v skladu s 26. členom ZKnj-1² in 40. členom Pravilnika³:

Program delovanja in sodelovanja Koroške osrednje knjižnice in Slovenske študijske knjižnice je odraz potreb uporabnikov in strokovnih delavcev obeh knjižnic. Koroška osrednja knjižnica za Slovensko študijsko knjižnico izvaja nakup knjižničnega gradiva s sredstvi Ministrstva za kulturo RS (največji poudarek je na gradivu za otroke in mladino).

S potujočo knjižnico želi knjižnica dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom na avstrijskem Koroškem še bolj približati slovenski jezik ter spodbujati bralno pismenost v zamejstvu. S programi in projekti bralne kulture za najmlajše, mlade in starejše namerava povečati zanimanje za slovensko kulturno dediščino, podpirati ustvarjalnost ter ustvarjati najboljše pogoje za branje, pisanje, pogovarjanje in poslušanje v slovenskem knjižnem jeziku in narečju. Osveščati jih želi, da je slovenski jezik s poznavanjem slovenske književnosti in kulture temelj njihove identitete ter to kazati skozi pripovedovanje, igro ter branje knjig.

1. Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in storitev za Slovence v zamejstvu

Koroška osrednja knjižnica želi za boljšo podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnem področju v Avstriji in tudi za večjo uporabo storitev, ki jih pripravlja za Slovence v Avstriji, oblikovati izbrano ponudbo strokovnega in leposlovnega gradiva za vse starostne skupine uporabnikov Slovenske študijske knjižnice. Knjižnica se zaveda, da morajo biti storitve splošnih knjižnic enako dostopne vsem, ne glede na spol, raso, starost, vero, narodno pripadnost, jezik ali socialni položaj.

S potujočo knjižnico želi dvojezičnim šolam, vrtcem in društvom na avstrijskem Koroškem še bolj približati slovenski jezik ter spodbujati bralno pismenost v zamejstvu. Članom Slovenske študijske knjižnice, ki bodo zainteresirani za večji dostop do knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev (tudi do oddaljenega dostopa do e-virov), bo Koroška osrednja knjižnica omogočila brezplačno članstvo. S tem bo Slovenski študijski knjižnici omogočena razširitev ponudbe slovenskih knjig in boljša seznanjenost z aktualno slovensko knjižno zbirko.

² Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15)

³ Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23)

2. Bralna kultura in informacijsko opismenjevanje za Slovence na obmejnem območju

Izbrani bralni projekti so izbrani skrbno in z namenom, da:

- ohranjajo jezik slovenske manjšine v Avstriji;
- podpirajo kulturno-umetniško izražanje zamejcev v maternem jeziku;
- skrbijo za kulturno povezovanje z matičnim narodom;
- širijo slovensko besedo med Slovenci v zamejstvu;
- spodbujajo branje v slovenskem jeziku;
- prihaja do povezovanj na regionalni in mednarodni ravni;
- se pridobivajo in ohranjajo prijateljski stiki.

Nekateri bralni projekti in knjižnične aktivnosti se uspešno izvajajo že vrsto let in jih želimo nadaljevati tudi v letu 2025 (npr. bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo in bralna značka za mlade Bodi kul, beri ful), prav tako je dodanih nekaj novosti. Glede na odličen odziv pri obiskovalci ob srečanjih, pri katerih sta bila v ospredju kulturno izročilo in narečje, sta na to temo predvidena še predavanja za mlade. Za bogato kulturno izročilo je namreč treba vseskozi skrbeti, ga ohranjati in paziti, da ogenj ne ugasne.

V Slovensko študijsko knjižnico želimo prenesti primer dobre prakse in izvesti cikel delavnic kreativnega pisanja. Te delavnice so se v letih 2022–2024 izvajale v Koroški osrednji knjižnici. Delavnice so namenjene učenju pisanja in bogatitvi slovenskega knjižnega besednjaka. Za boljše informacijsko opismenjevanje Slovencev v zamejstvu je predvidena delavnica Kako brati elektronske knjige, udeležencem bo predstavljena uporaba platforme COBISS Ela.

3. Aktivno strokovno sodelovanje za dejavnost knjižnice na obmejnih območjih

Tudi v letu 2025 bo Koroška osrednja knjižnica organizirala in izvedla kulturna in strokovna srečanja ter prireditve. Strokovno pomoč bo nudila pri dopolnjevanju zbirke knjižničnega gradiva v lahkem branju. Pripravila bo kakovostne priporočilne sezname za branje ter predstavila uporabo in delovanje portala COBISS Ela.

Podrobnejša vsebinska opredelitev programa dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2025

Načrtovani program dejavnosti splošne knjižnice na obmejnih območjih za leto 2025 mora biti skladen s poslanstvom splošne knjižnice in s 40. členom Pravilnika. Splošna knjižnica, ki deluje na obmejnem območju, v okviru svoje dejavnosti skrbi tudi za strokovnost in organiziranost knjižnične dejavnosti, namenjene Slovincem v zamejstvu. Zagotavlja dostop do knjižničnega gradiva, tako da omogoča izposajo in v sodelovanju z osrednjimi knjižnicami in drugimi

organizacijami Slovencev v zamejstvu za njihove potrebe izvaja nakup knjižničnega gradiva v Sloveniji ter nudi pomoč pri razvoju knjižnic Slovencev v zamejstvu. Splošna knjižnica pri načrtovanju knjižnične dejavnosti in storitev izhaja iz značilnosti in ugotovljenih potreb uporabnikov na obmejnem območju.

1. Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu

Vpišite predvidene letne cilje, vsebinski okvir ter obseg dejavnosti.

Vsebina:

1.1 Nakup knjižničnega gradiva za Slovensko študijsko knjižnico

Knjižnična zbirka v Slovenski študijski knjižnici se dopolnjuje z aktualnim gradivom z različnih področij. Poseben poudarek je na nabavi kakovostne literature za otroke in mladino ter na gradivu za učenje slovenskega jezika. Uporabniki lahko prek oddaljenega dostopa berejo aktualno dnevno in tedensko časopisje v slovenskem jeziku, prav tako lahko dostopajo do arhiva časnika Večer. Novitete bodo objavljene na spletni strani Koroške osrednje knjižnice, seznam bo posredovan tudi Slovenski študijski knjižnici. Po dogovoru bo nakupljeno knjižnično gradivo v Celovec dostavila Koroška osrednja knjižnica. Ta bo sredstva za nakup knjižničnega gradiva pridobila s prijavo na neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva, ki ga objavlja Ministrstvo za kulturo RS.

1.2 Brezplačne knjižnične storitve za člane Slovenske študijske knjižnice

Koroška osrednja knjižnica bo članom Slovenske študijske knjižnice nudila možnost oddaljenega dostopa do e-virov, z brezplačno medknjižnično izposojjo tudi do zelenega gradiva knjižnične zbirke Koroške osrednje knjižnice.

1.3 Medknjižnična izposoja

Na Koroškem ni bibliobusa, zato je večjega pomena medknjižnična izposoja. Z njo se večja dostopnost knjižničnega gradiva v slovenskem jeziku, kar pripomore k dvigu bralne kulture na slovenski in avstrijski strani Koroške. Ker je to do sedaj že utečena praksa, bosta knjižnici z njo nadaljevali tudi v letu 2025.

1.4 Potujoča knjižnica

Odkar so v Slovenski študijski knjižnici razširili ponudbo z medknjižnično izposojjo in pravičnimi uricami, se je zanimanje za aktualno knjižno gradivo precej povečalo. Glede na to, da na Koroškem raste trend in vpis na dvojezične izobraževalne programe, se šole in vrtci na knjižnice obračajo s prošnjo za izposojjo slovenskega knjižnega gradiva za dlje časa. Slovenska študijska knjižnica upošteva njihove želje in jim pripravlja gradiva, ki ustrezajo njihovim učnim potrebam.

Do sedaj so z njim oskrbovali samo šole in vrtce, ki so v neposredni bližini Celovca, bolj oddaljene so morali zavrniti, saj glede na dosedanje finančno, kadrovsko in logistično stanje to ni bilo mogoče. Zanimanje za potujočo knjižnico je veliko, zato si želijo primer dobre prakse prenesti in razširiti še na druge vrtce in šole.

Za delovanje Potujoče knjižnice je iz tega vira že bilo namenjenih nekaj sredstev, kar je bodrovalo k večjemu obisku in porastu izposoje, zato je velika želja po nadaljnjem sodelovanju. Sedaj lahko čisto vsaka šola ali društvo naroči knjige, ki se jim dostavijo na želen naslov. Prej so morali po knjige v knjižnico. Z letom 2020 se je začela voditi tudi statistika, tako da se lahko primerjajo rezultati.

V letu 2022 je Slovenska študijska knjižnica odprla novo izposojevališče v Dobrli vasi, v letu 2023 pa v Železni Kapli. Da novi prostori ne bi služili samo izposoji knjig, si želijo izvesti tudi kakšno prireditev. Zanimanje je precejšnje.

Potujoča knjižnice jim omogoča:

- večji dostop do slovenskih knjig;
- razširitev ponudbe slovenskih knjig tudi v šolskih knjižnicah;
- boljšo seznanjenost z aktualno slovensko knjižno zbirko;
- večji vpis v knjižnico.

2. Bralna kultura ter informacijsko opismenjevanje za Slovence v zamejstvu Vpišite predvidene letne cilje, vsebinski okvir ter obseg dejavnosti.

Vsebina:

2.1 Bralna značka za odrasle Korošci pa bukve beremo z vključitvijo »lahkega branja«

Bralna značka je še vedno najbolj množična motivacijska oblika za branje. V bralni sezoni 2024/2025 knjižnici vstopata v deseto leto čezmejnega slovensko-avstrijskega sodelovanja pri bralni znački za odrasle Korošci pa bukve beremo. Odziv je precejšen, žal pa v zbirki Slovenske študijske knjižnice v Celovcu ni dovolj knjig, ki so na seznamu za bralno značko, zato jih bo Koroška osrednja knjižnica, tako kot vsako leto, dodatno naročila tudi letos. Za bralno značko berejo posamezniki in zaključene bralne skupine.

Na priporočilnem seznamu kakovostne literature je okrog štirideset kakovostnih, raznovrstnih književnih del. Med njimi so aktualne novitete in »dobra stara klasika«, kvalitetnejša beletristika in strokovna literatura. Prav tako nabor vključuje gradivo v lahkem branju. Lahko branje so besedila, napisana v lažje berljivi in lažje razumljivi obliki. Lažje berljivi teksti so pomembni za različne družbene skupine; med drugim so namenjeni ljudem, ki slabo poznajo jezik oziroma slovenščina ni njihov materni jezik.

Bralcem želimo približati tudi izkušnjo sodobnega branja elektronskih knjig na prenosnih napravah.

Bralno dogajanje bo knjižnica popestrila z bralnimi srečanji, v ospredju bo pogovor o prebranih knjigah ali gostovanje izbranih literarnih gostov. Prav tako bo poskrbljeno za simbolične nagrade vseh sodelujočih. Tudi v prihodnje si bosta knjižnici prizadevali za letno rast števila bralcev ter za prepoznavnost bralne akcije v slovenskem in mednarodnem prostoru. Medgeneracijsko povezovanje je za obstoj in razvoj slovenščine na avstrijski strani Koroške še posebej dragoceno in se utrjuje z branjem za vse generacije.

2.2 Delavnice kreativnega pisanja

Predvidenih je šest delavnic kreativnega pisanja. Na začetni stopnji bo 10–12 udeležencev spoznavalo evropske pesniške oblike, cikel delavnic se bo sklenil z zaključnim nastopom. Delavnice so namenjene učenju pisanja in bogatitvi slovenske knjižnega besednjaka. Omenjene delavnice so primer dobre prakse, ki so se v letih 2022–2024 izvajale v Koroški osrednji knjižnici.

2.3 Delavnica Kako beremo elektronske knjige

Delavnica bo namenjena učenju uporabe platforme COBISS Ela.

2.4 Projekt branja za mlade Bodi kul, beri ful

Projekt območnosti Bodi kul, beri ful poteka v Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika, Knjižnici Ksaverja Meška Slovenj Gradec, Knjižnici Dravograd, Knjižnici Radlje ob Dravi, Slovenski študijski knjižnici Celovec, v koroških osnovnih in srednjih šolah ter v dvojezičnih srednjih šolah v Celovcu. Namenjen je mladim od 13. do 18. leta. Z njim knjižnica spodbuja bralno motivacijo, seznanja mlade s kakovostno literaturo in vzgaja bralce za vse življenje. Sodelujoči morajo prebrati najmanj tri knjige s priporočilnega seznama ter v zgibanko zapisati osnovne podatke, izpisati tri kulske citate ter podati vtis, komentar o prebrani knjigi. Bralni meni je raznovrsten, bralci lahko posežejo po romanih in zbirkah kratkih zgodb; zbirkah pesmi; stripih in poučnem gradivu. Organizirani bosta uvodna in zaključna prireditev s podelitvijo priznanj.

V prihodnje si knjižnica želi k sodelovanju pritegniti še več dijakov in dijakin dvojjezičnih srednjih šol ter s tem vplivati na krepitev slovenske jezikovne zavesti in zvišati raven znanja slovenskega jezika.

2.5 Naj pripovedovanje nikoli ne zbledi: srečanja z mladimi

Na avstrijskem Koroškem je ključnega pomena ohranjanje slovenskega jezika, za kar se pripadniki narodnostnih manjšin že desetletja trudijo v asimilaciji s prevladujočim jezikom večine, nemščino. Majhen narod ima vedno priložnost, da mu uspe ohraniti kulturno identiteto, razvijati medkulturni dialog. Pri tem je pomembna narodna in jezikovna zavest vsakega posameznika.

Zavedati se je treba, da slovenščina v javnosti v tem prostoru ni samoumevna in da se raba slovenščine zmeraj bolj opušča. Ena od poti, kako dvigniti pomen slovenščine kot jezika narodne manjšine, je pripovedovanje. Pozornost bo namenjena slovstveni folklori v izvorni pojavni obliki. Slovstvena folklorja je umetnost govornega jezika, tisti del besedne umetnosti, ki se prenaša in širi po zakonih neposredne naravne komunikacije od ust do ust: z govorno besedo, mimiko, gestami, ob neposrednem stiku sporočevalca in sprejemalca.

Za dijake bosta organizirana predvidoma dva predavanja, v ospredju bosta neposredno in posredno pripovedovanje v živo, zvočna podoba narečja. Najstarejša besedna umetnost bo poudarjena kot vrednota, na osnovi katere se ohranja kulturni spomin in tkejo pristne medsebojne vezi. Zavedati se je treba, da bo brez volje po predaji jezika potomcem jezik izgubljen, in gojiti kulturo dialoga na obeh straneh meje.

2.5 Pravljичne urice z Dadijem in miško Mišo

Projekt organizirata Slovenska prosvetna zveza in Slovenska študijska knjižnica v Celovcu v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico. Pravljične urice so namenjene dvojezičnim ljudskim šolam, vrtcem in vsem dvojezičnim otrokom na avstrijskem Koroškem, ki obiskujejo Slovensko študijsko knjižnico. Na njih izvajalka prebere pravljico, ki ustreza jezikovni kompetenci otrok, ki se udeležijo pravljичne urice. Pravljico popestri z možgansko telovadbo, uganko, ki spodbuja divergentno razmišljanje, predvsem pa z doživetim pripovedovanjem. Z zanimivimi pravljичnimi urami knjižnica spodbuja bralno pismenost v slovenskem jeziku ter promovira in dviga bralno kulturo, zato bo izvajalka pravljичni urici kot primer dobre prakse izvedla tudi v Koroški osrednji knjižnici.

2.6 Dodajanje novih (otroških) vsebin na kanal Youtube

V Slovenski študijski knjižnici z različnimi projekti spodbujajo medkulturni dialog z močno željo po povezovanju in sodelovanju z okoljem, v katerem delujejo. Poudarjajo pomen splošnega dostopa do obeh kultur, kar je na tem območju resnično bogastvo.

Glavne teme, ki jih želijo tudi v prihodnje posredovati prek video vsebin:

- pravljичne urice s povabilom v knjižnico;
- ustvarjalnice za otroke z informacijami o knjigah na določeno temo;
- starševski nasvet, s poudarkom na ustrezni literaturi s področja vzgoje, kakovostnega preživljanja prostega časa, različnih ustvarjalnih dejavnostih ...;
- uganke za otroke in odrasle – rubrika (koroški) pisatelj se predstavi (po videu odgovarja na vprašanja udeležencev), s povabilom, da si lahko njegova dela tudi izposodijo.

3. Aktivno strokovno sodelovanje za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih
 Vpišite predvidene letne cilje, vsebinski okvir ter obseg dejavnosti.

Vsebina:

3.1 Zbirka knjižničnega gradiva za lahko branje

Koroška osrednja knjižnica je leta 2022 pridobila naziv Kompetenčni center za lahko branje, kar ji omogoča, da svoje strokovno znanje širi v mreži osrednjih območnih knjižnic ter širšo javnost seznanja z lahkim branjem. Slovenska študijska knjižnica v Celovcu je v sodelovanju s Koroško osrednjo knjižnico uredila zbirko s prilagojenim gradivom za lahko branje, za obmejno knjižnico bo še naprej nabavljala gradivo in jim nudila strokovno pomoč. Organizirala bo tudi strokovno izobraževanje ter poskrbela, da bodo zaposleni v Slovenski študijski knjižnici še bolj seznanjeni z vsebinami, s katerimi upravlja Kompetenčni center za lahko branje.

3.2 Digitalna soba pobega

Nova pridobitev v Koroški osrednji knjižnici ponuja interaktivno izkušnjo – udeleženci lahko rešujejo uganke in naloge v digitalnem okolju. Gre za kombinacijo tradicionalne sobe pobega in digitalne tehnologije. Udeleženci s skupnimi močmi rešujejo različne izzive, ki jih vodijo skozi zgodbo in jih na koncu pripeljejo do rešitve oz. »pobega«, hkrati pa skozi reševanje spoznavajo knjižnico na drugačen način. Namen digitalne sobe pobega je spodbuditi sodelovanje, izboljšati kognitivne sposobnosti ter predstaviti knjižnico kot sodoben prostor za učenje in zabavo. Primerna je za mlade in za starejše, zasnovana je tako, da krepí timsko delo, logično razmišljanje in kreativnost. Na preizkus v digitalno sobo pobega bomo povabili skupino iz Slovenske študijske knjižnice.

3.3 Obrazi slovenskih pokrajin

Nacionalni domoznanski portal Obrazi slovenskih pokrajin (v nadaljevanju OSP) je spletni biografski leksikon znanih osebnosti slovenskih pokrajin ter Slovencev v zamejstvu in po svetu. Uredništvo za leksikon Korošci (vključno s Slovenci v zamejstvu in po svetu) je v Koroški osrednji knjižnici. Na portal dodajamo prepoznavne koroške obraze, ki so bili rojeni ali so se šolali na slovenski in avstrijski strani Koroške, in so odsev kakovosti bivanja v kraju. Pri tem nacionalnem projektu sodeluje tudi Slovenska študijska knjižnica v Celovcu.

Tudi v letu 2025 bomo spodbujali ljudi k sodelovanju s predlogi gesel in poskušali pridobiti še kakšnega vnašalca, da bo nabor gesel na letni ravni višji. Portal OSP bomo promovirali na spletni strani knjižnice in družbenem omrežju Facebook, na razpolago bo promocijsko gradivo.

3.4 Dostop do e-virov

Koroška osrednja knjižnica v dogovoru s Slovensko študijsko knjižnico uporabnikom omogoča oddaljen dostop do e-virov, ki jih nudi svojim uporabnikom (seznam je na spletni strani Koroške osrednje knjižnice). Pogoji za dostop je včlanitev v Koroško osrednjo knjižnico, saj je treba za izposajo e-gradiv vnesti številko osebne izkaznice in geslo. Za vse, ki knjižnice ne obiskujejo pogosto, je to vsekakor pomembna pridobitev.

3.5 Strokovno srečanje knjižničarjev

Strokovna srečanja so namenjena izmenjavi dobrih praks, dosedanjih izkušenj in težav, medsebojnemu spoznavanju in enakomernejšemu razvoju dejavnosti splošnih knjižnic na obmejnem območju.

3.6 Dodatna sredstva za potrebe izvajanja povečane strokovne pomoči SŠK

Slovenska študijska knjižnici v Celovcu se trenutno sooča s prostorsko stisko, ki je nastala zaradi vlage v skladišču, ki žal ni več na razpolago. Zaradi te situacije je knjižnica prisiljena poiskati alternativne rešitve za shranjevanje in upravljanje knjižničnega gradiva, ki je izjemno pomembno za njeno knjižnično zbirko, saj omogoča ohranjanje stika z aktualno knjižno produkcijo v Sloveniji. To je za zamejski prostor ključnega pomena. Koroška osrednja knjižnica bo v ta namen povečala obseg strokovne pomoči ter Slovenski študijski knjižnici v Celovcu svetovala pri izločanju in odpisih knjižničnega gradiva, pri nabavi in ohranjanju novega gradiva itd.

Program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih je sestavni del letnega programa dela in finančnega načrta in mora biti sprejet v organih splošne knjižnice. Program mora biti pripravljen v soglasju z osrednjo knjižnico

Slovencev v zamejstvu oziroma drugo osrednjo organizacijo Slovencev, če osrednja knjižnica Slovencev v zamejstvu ne obstaja (soglasje je obvezna priloga).

Prijavni obrazec se podpiše elektronsko!

Navodila za načrtovanje programa

I.

a) Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu:

Splošna knjižnica navede načrtovane vrste in obseg zagotavljanja dostopnosti knjižničnega gradiva in storitev za Slovence v zamejstvu (npr. predvideni obseg uporabe bibliobusa za Slovence v zamejstvu z navedbo števila postajališč, pogostostjo obiska postajališč, dolžine postankov ipd.).

b) Izvajanje projektov bralne kulture ter informacijskega opismenjevanja za Slovence v zamejstvu je dejavnost splošne knjižnice, s katero širi bralno kulturo in si prizadeva za zvišanje bralne pismenosti ter povečanje obsega uporabe knjižničnih storitev med Slovenci v zamejstvu (npr. programi in projekti družinskega oziroma medgeneracijskega branja, programi in projekti bralne kulture za najmlajše in mlade bralce ipd.), in prednostno izvaja dejavnosti za ohranjanje slovenskega jezika v zamejstvu. Ker iz posebnih razmer v zamejstvu izhajajo tudi posebne jezikovne potrebe, splošna knjižnica spodbuja ustvarjalnost tudi v lokalnih jezikovnih različicah (narečnih jezikovnih praksah), spodbuja in navaja potencialne uporabnike na izposajo tega gradiva ter za samostojno doživljanje kulturnih dosežkov. Projekti informacijskega opismenjevanja so npr. usposabljanje Slovencev v zamejstvu za uporabo informacijske tehnologije in informacijskih virov, zlasti elektronskih ipd.

c) Aktivno strokovno sodelovanje za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih: Splošna knjižnica navede oblike in obseg strokovnega in kulturnega sodelovanja s knjižnicami v zamejstvu (npr. strokovne izmenjave, usposabljanje knjižničarjev za delo v večkulturnem okolju, skupna organizacija in izvedba prireditev ali določenih knjižničnih storitev, izmenjava strokovnih izkušenj, skupna čezmejna organizacija strokovnih srečanj, izmenjava izkušenj in dobrih praks, medknjižnična izposoja, omogočanje dostopnosti e-knjig v slovenskem jeziku in drugih knjižničnih storitev na daljavo, ipd.).

II.

Skladno s 26. členom ZKnj-1 lahko sredstva načrtujejo splošne knjižnice iz Priloge I Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23), ki delujejo na obmejnih območjih. V primeru, da z osrednjo knjižnico Slovencev v zamejstvu sodeluje več splošnih knjižnic, morajo te med seboj uskladiti in prijaviti skupni program, sredstva pa načrtovati v sorazmernih deležih. Za osrednje knjižnice Slovencev v zamejstvu se upoštevajo: Narodna in študijska knjižnica Trst, Slovenska študijska knjižnica Celovec, Zveza Slovencev na Madžarskem s sedežem v Monoštru (ker osrednja knjižnica Slovencev na Madžarskem ne obstaja) ter Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačić« Karlovac.

Program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih je sestavni del letnega programa dela in finančnega načrta splošne knjižnice in mora biti sprejet v organih knjižnice. Program knjižnične dejavnosti za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih mora biti načrtovan v sodelovanju s knjižnicami oziroma drugimi organizacijami Slovencev v zamejstvu. Programu mora biti priloženo tudi ustrezno soglasje.

Splošna knjižnica mora usklajen program posredovati v vednost tudi Narodni in univerzitetni knjižnici.

Splošna knjižnica mora zagotoviti javno dostopnost vsebin, informacij in podatkov o podpori delovanju in razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih med drugim tudi z objavami na svoji spletni strani.

III.

Splošne knjižnice lahko za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih načrtujejo le programske stroške.

Upravičeni stroški so programski stroški, ki nastanejo pri izvajanju dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih v okviru knjižnične dejavnosti, ki je javna služba, in vključuje npr. naslednje programske vsebine:

- zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva in knjižničnih storitev za Slovence v zamejstvu,
- projekte bralne kulture ter informacijskega opismenjevanja za Slovence v zamejstvu,
- aktivno strokovno sodelovanje za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih.

Pri priznavanju višine programskih stroškov se upošteva:

- upravičen obseg načrtovanih aktivnosti in razpoložljivi obseg finančnih sredstev v proračunu.

Splošni stroški delovanja kot tudi stroški reprezentance niso upravičeni stroški.

Dodatni nakup knjižničnega gradiva in informacijskih virov za potrebe Slovencev v zamejstvu ni predmet tega neposrednega poziva.

Strokovna komisija za knjižnično dejavnost (v nadaljevanju: strokovna komisija) bo opravila presojo predloga programa in predlagala obseg financiranja s strani ministrstva. Strokovna komisija bo pri presoji programov upoštevala cilje, namen in pričakovane učinke načrtovanih vsebin za izvajanje knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih za potrebe Slovencev v zamejstvu.

Višina maksimalno zaprosenih sredstev, namenjenih za program dejavnosti splošne knjižnice za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih, je lahko do 5.000,00 evrov na knjižnico.

Pri določanju višine sredstev bo strokovna komisija izhajala predvsem iz pregleda specifikacije, upravičenosti vsebin, medsebojne primerjave stroškov, upravičenosti načrtovanih stroškov, višine razpoložljivih finančnih sredstev ter utečene prakse financiranja. Prednost pri financiranju bodo imeli tisti programi, pri katerih bo ugotovljeno, da je aktualno izkazano stanje zagotavljanja dostopa do knjižničnega gradiva in storitev splošne knjižnice Slovincem v zamejstvu slabše.

Strokovna komisija bo opravila strokovno presojo predlaganega programa in predlagala obseg financiranja programskih stroškov s strani ministrstva. Strokovna komisija bo po opravljeni strokovni presoji predlagani program opredelila kot ustrezen, delno ustrezen ali neustrezen, kar bo tudi utemeljila.

V primeru, da razpoložljiva sredstva ne bodo zadoščala za financiranje vseh prijavljenih vsebin, se bodo financirale vsebine, ki bodo po mnenju strokovne komisije glede na utemeljene prioritete nujne oziroma jih bo strokovna komisija opredelila kot boljše.